

До спеціалізованої вченої ради К 35.052.23
у Національному університеті
«Львівська політехніка»

вул. Князя Романа 1/3, ауд. 304, м. Львів,
79008

В І Д Г У К

офіційного опонента кандидата юридичних наук **Маслюк О. В.**
на дисертацію **Цилюрик Інни Ігорівни** на тему «**Гарантії прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження під час проведення слідчих (розшукових) дій**», подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність

Вивчення змісту дисертаційної роботи, автореферату дисертації, наукових праць Цилюрик Інни Ігорівни дає підстави для відгуку про актуальність обраної теми, про достатній ступінь обґрунтованості наукових положень та висновків, що виносяться на захист, про глибокий та всебічний аналіз питань, пов'язаних із дослідженнями гарантій прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження під час проведення слідчих (розшукових) дій.

Актуальність теми дослідження безсумнівна, вона достатньо і повно сформульована дисертанткою у вступі до роботи, зумовлена новими поглядами авторки на проблему. І хоча, як зазначає дисертантка, це питання вже досліджувалось у кандидатських та докторських дисертаціях, існує ціла низка не вирішених моментів, які стосуються як розуміння змісту законності проведення слідчих (розшукових) дій, так і дослідженню суб'єктів забезпечення захисту прав та свобод, законних інтересів учасників кримінального провадження під час проведення слідчих (розшукових) дій. 8

квітня 2008 року з метою забезпечення неухильного дотримання прав та свобод, законних інтересів людини відповідно до вимог Конституції України та міжнародних договорів, Президентом України була підписана Концепція реформування кримінальної юстиції України. Ці положення відображені серед завдань кримінального провадження, які визначені у ст. 2 Кримінального процесуального кодексу України: захист особи, суспільства, держави від кримінальних правопорушень, охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження, а також забезпечення швидкого, повного і неупередженого розслідування і судового розгляду з тим, щоб кожний хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу, і щоб до кожного учасника кримінального провадження було застосовано належну правову процедуру.

Так як слідчі (розшукові) дії є одними із основних засобів формування доказової бази для забезпечення прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження, то з теоретичної та практичної сторони виникає дуже актуальне питання: за яких умов слідчі (розшукові) дії визнаються законними, правомірними, і яким чином їхню правомірність можна забезпечити? Дослідження цієї проблеми покликане забезпечити пізнання різноманітних аспектів інституту слідчих (розшукових) дій: кримінального процесуального, організаційного, тактичного, психологічного, морально-етичного, а також визначення напрямків їхнього розвитку та вдосконалення.

Це підвищує науковий рівень дисертації Циліорик Інни Ігорівни, саме складність досліджуваної тематики, логічні висновки, яких доходить авторка, складні теоретичні та практичні питання, які вона досліджує, піднімає роботу на високий щабель наукового дослідження, що робить цю працю затребуваною та такою, що відрізняється високим ступенем новизни.

Особливо актуальним залишається питання посилення захисту конституційних прав осіб, які, як правило, можуть зазнавати обмеження в

умовах кримінального провадження, і, зокрема, під час проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій. Саме проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій поєднуються із суттєвим втручанням у сферу особистих прав та свобод особи.

Отже, держава повинна запровадити дієву систему гарантій прав та свобод учасників судочинства. Саме ця система повинна бути настільки надійною, щоб забезпечити недопущення порушення гарантій прав та свобод під час прийняття компетентними органами рішення про проведення відповідної процесуальної дії, під час її провадження та фіксації перебігу і результатів. Необхідність такого дослідження є очевидним, оскільки воно дає змогу визначити підхід законодавця до принципів положень гарантій прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження.

Зв'язок дисертації Циліорик Інни Ігорівни з науковими програмами, планами, темами свідчить про актуальність теми. Дисертацію виконано відповідно до положень розділу 4 Стратегії сталого Розвитку «Україна - 2020», схваленої Указом Президента України від 12.01.2015 р. №5/2015, Постанови НАН України від 20.12.2013 р. №179 «Про Основні наукові напрями та найважливіші проблеми фундаментальних досліджень у галузі природничих, технічних і гуманітарних наук Національної академії наук України на 2014-2018 роки» та рекомендацій Ради президентів академій наук України для ВНЗ щодо виконання досліджень за Пріоритетними науковими напрямами досліджень (п. 3.4. Політико-правові науки); у межах науково-дослідної роботи Приватного вищого навчального закладу «Львівський університет бізнесу та права».

Емпіричну базу дослідження становлять відповідні судова та слідча практики, статистичні та аналітичні матеріали, інформація з Єдиного реєстру досудових розслідувань, Єдиного державного реєстру судових рішень, результати анкетування 360 працівників правоохоронних органів.

Методика дослідження включає цілу низку як загальнонаукових так і специфічних методів дослідження. Правильне визначення об'єкта і предмета дослідження, формулювання на цій підставі взаємопов'язаних і взаємообумовлених завдань дало авторці можливість логічно і послідовно викласти матеріал, розкрити із максимальною повнотою проблемні питання та надати своїм висновкам переконливої аргументації.

Теоретико-нормативну базу дослідження складають наукові праці щодо дослідження дотримання гарантій прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження під час проведення слідчих (розшукових) дій в Україні, так і зарубіжних державах.

Досить потужним є компаративний компонент дисертаційної роботи. Авторка включила в нормативну базу дослідження міжнародно-правові документи Європейського союзу та Ради Європи, дослідила практику Європейського суду з прав людини, кримінальне процесуальне законодавство країн учасниць Європейського Союзу. Саме такий підхід до аналізу міжнародного законодавства дав змогу авторці виявити сильні та слабкі сторони вітчизняного законодавства щодо гарантій прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження під час проведення слідчих (розшукових) дій відносно європейських норм та стандартів та їх імплементацію у кримінальне процесуальне законодавство нашої держави.

На сторінках 124-126; 149-150; 160 дисертаційної роботи проводиться аналіз справ-рішень Європейського суду з прав людини, в яких тлумачаться окремі положення неефективності проведення розслідуваної справи та порушенні гарантій прав та свобод учасників кримінального провадження.

Досліджене законодавство таких країн як Республіки Польща та Федеративної Республіки Німеччини, Австрії, Італії, а також окремих держав «пострадянського простору»: Республіки Литви, Казахстану, Молдови, Грузії (с. 101-117). Виважений та обґрунтований вибір законодавства зарубіжних держав для аналізу дозволив авторці дійти обґрунтованих висновків, викладених на сторінках 117-118 дисертації.

Невеликий обсяг автореферату не дозволив Цилюрик Інні Ігорівні відобразити цей матеріал, але в дисертаційній роботі компаративний аналіз проведений на високу науковому рівні та з правильним використанням методології порівняльних кримінальних процесуальних положень.

Достовірність і новизна наукових положень, висновків і рекомендацій. Мета вдало деталізується відповідними задачами, виконання яких дає змогу авторці досягти поставленої мети. Не викликають сумніву обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Аналіз виконаної дослідницької праці та змісту автореферату дає підстави стверджувати, що поставлені задачі виконані, а мета дисертації досягнута. У проведеному дослідженні обґрунтовані та сформульовані положення і висновки, які є новими для науки кримінального процесу, та положення, які віднесені до категорії доповнених та таких, що отримали подальший розвиток:

- сформульовано авторське визначення поняття «слідчі (розшукові) дії». Ми погоджуємось із авторкою, що пропонована нею редакція більш повно відображає зміст слідчих (розшукових) дій, робить текст більш чітким та зрозумілим.

- варто підтримати авторку в її підході до розуміння засобів забезпечення правомірності слідчих (розшукових) дій, якими є наявність правових підстав їх проведення, серед яких необхідно розрізняти фактичні та процесуальні підстави;

- заслуговує на увагу і дослідження статусу слідчого судді як суб'єкта реалізації процесуальних повноважень під час досудового розслідування. Авторка зауважує, що варто враховувати, по-перше, завдання, які вирішують сторони кримінального провадження на стадії досудового розслідування, по-друге – функцію судового контролю, яку здійснює слідчий суддя як представник судової влади в умовах змагального судочинства.

- позитивно слід оцінити такі наукові підходи авторки, як визначення поняття «судовий контроль за досудовим розслідуванням» за

наявності процесуальних підстав у визначених межах, напрям діяльності слідчого судді, який забезпечує законність рішень та дій слідчого, прокурора з метою дотримання прав, свобод та законних інтересів осіб у кримінальному провадженні під час проведення слідчих (розшукових) дій;

- слухними є пропозиції авторки щодо удосконалення законодавства в контексті змін та доповнень до КПК України;

Повнота викладу наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації, авторефераті та опублікованих працях. Основні положення, висновки, рекомендації, що сформульовані Циліорик І.І. у дисертації, в тому числі і ті, що віднесені нею до наукової новизни в частині «удосконалено» та «дістали подальший розвиток», також мають достатній ступінь обґрунтованості. Цього дисертантка досягла за рахунок вдалої постановки проблемних питань, використання загально- та конкретно-наукових методів, аналізу судової практики, що були використані у взаємозв'язку.

Основні результати дисертації І.І. Циліорик викладені у дванадцяти публікаціях, зокрема: шести статтях (п'ять статей - у фахових виданнях з юридичних наук, одна з яких входить до збірника, включеного в наукометричну базу даних «Index Copernicus», одна - в зарубіжному періодичному виданні іншої держави) та у шести тезах доповідей на науково-практичних заходах.

Зміст поданого Циліорик І.І. автореферату дисертації відповідає змісту самої дисертації. Дисертація та її автореферат оформлені відповідно до вимог МОН України. Дисертаційна робота виконана на належному науковому рівні, є самостійним дослідженням, яке містить наукові положення, які раніше не виносилися на захист.

Практичне значення одержаних результатів проведеного дослідження полягає в тому, що вони можуть бути використані у:

науково-дослідній роботі як підґрунтя для подальшого розвитку вчення про гарантії прав та свобод, законних інтересів учасників кримінального провадження під час проведення слідчих (розшукових) дій;

правотворчій діяльності – для вдосконалення правової регламентації прав та свобод, законних інтересів учасників кримінального провадження під час проведення слідчих (розшукових) дій;

навчальному процесі – під час викладання навчальних дисциплін «Кримінальний процес», «Доказування у кримінальному провадженні», «Теоретичні проблеми досудового розслідування», а також у процесі підготовки підручників, посібників, лекцій і методичних матеріалів, під час проведення семінарських занять;

практичній діяльності – як рекомендації, спрямовані на захист гарантій прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження під час проведення слідчих (розшукових) дій.

Такий висновок підтверджується актами впровадження:

- Лист Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності від 22.07.2020 р.;
- Довідка про впровадження результатів дисертаційної роботи у навчальний процес кафедри кримінального права і процесу Національного університету «Львівська політехніка» від 17.06.2020 р.

Таким чином, результати наукового дослідження дисертантки можуть бути використані при вирішенні широкого кола проблем наукового, правозастосовного та навчального характеру і саме в цьому полягає їх практична значущість.

Отже, рецензування дисертації Інни Ігорівни Циліурік дає підстави дійти висновку, що робота відповідає вимогам, що встановлені до змісту та оформлення дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 - кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність.

Вказані вище позитивні моменти дисертації не виключають наявності у дослідженні положень і пропозицій, які або викликають зауваження, або вимагають додаткової аргументації.

Разом із тим варто зазначити, що характер наведених міркувань щодо окремих фрагментів роботи в цілому не знижує наукової цінності представленого на захист дослідження.

1. В дисертаційній роботі Циліорик І.І. у прикінцевих положеннях підрозділу 1.2 «Процесуальні гарантії захисту прав та свобод, законних інтересів під час проведення слідчих (розшукових) дій» (стор. 57) логічно було б очікувати авторського підсумку та дефініційного бачення, визначення поняття «процесуальні гарантії». Авторці доречно приділити увагу цьому питанню під час публічного захисту.

2. Не достатньо повно, фрагментарно авторка звернулася до відомого законодавчого положення про те, що у випадках і порядку, передбачених Кодексом, певні категорії осіб (неповнолітні, іноземці, особи з розумовими і фізичними вадами тощо) під час кримінального провадження користуються додатковими гарантіями (ст. 10 КПК України). Очевидно, у першу чергу, це стосується й додаткових гарантій дотримання прав, законних інтересів учасників під час проведення слідчих (розшукових) дій. Бажано почути думку авторки щодо цього питання.

3. З метою досягнення дієвості кримінального провадження, застосовуються передбачені КПК України, заходи забезпечення. У своїй роботі авторка лише фрагментарно звертається до цього питання. Під час публічного захисту, цікаво було б дізнатися бачення Інни Ігорівни щодо питання, як на її думку, чи існують ризики порушення прав, свобод та законних інтересів учасників не тільки під час проведення слідчих

(розшукових) дій, а й під час застосування заходів забезпечення кримінального провадження?

4. У чинному КПК України в статті 3 представлено «Визначення основних термінів». Однак, дисертанткою іноді у тексті вживається не коректна термінологія. До прикладу, «жертва злочину», прийнятна у науці кримінологія та не прийнятна у сфері кримінальній процесуальній (стор. 4, 46, 118, 198 дисертації).

5. У загальних висновках до дисертаційної роботи авторка зауважує, що функція досудового розслідування повинна бути покладена на слідчого, але не просто покладена, а й забезпечена реальними гарантіями та повноваженнями для її реалізації, основною з яких є процесуальна самостійність слідчого. Не зазіхаючи на творчий задум здобувачки з огляду на можливі варіанти інтерпретації, вдається, що такий підхід вимагає окремого теоретико-прикладного обґрунтування під час публічного захисту, а саме у чому проявляється здекларована самостійність слідчого.

Аналіз представленої дисертації Інни Ігорівни Цилюрик «Гарантії прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження під час проведення слідчих (розшукових) дій», свідчить що в ній містяться результати проведених авторкою досліджень та отримані нові науково обґрунтовані результати, які у сукупності розв'язують наукове завдання: вирішення проблем гарантій прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження, а також формулювання конкретних пропозицій, спрямованих на удосконалення практики забезпечення певних гарантій учасникам кримінального провадження під час проведення слідчих (розшукових) дій.

Таким чином, варто дійти загального висновку, що дисертація І. І. Цилюрик на тему **«Гарантії прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження під час проведення слідчих (розшукових)**

дій» відповідає вимогам, встановлених пунктами 9, 11 та 12 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, а її авторка – **Циліорик Інна Ігорівна** заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність.

Офіційний опонент:

кандидат юридичних наук

ДЗВО «Ужгородський національний університет»,

доцент кафедри

кримінального права та процесу

 О. В. Маслюк

Підпис <i>к.ю.н. Маслюк О.В.</i>
ЗАСВІДЧУЮ
Вчений секретар ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
<i>О.О.Мельник</i>
« 1 » лютого 20 20

